

SYLABUS

DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 2023-2025

ROK AKAD. 2023/2024; 2024/2025

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE

Nazwa przedmiotu	Metodyka nauczania literatury i języka polskiego
Kod przedmiotu*	XA1
nazwa jednostki prowadzącej kierunek	Instytut Polonistyki i Dziennikarstwa
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Instytut Polonistyki i Dziennikarstwa/ Zakład Badan nad Literaturą i Edukacją Polonistyczną
Kierunek studiów	filologia polska
Poziom studiów	studia drugiego stopnia
Profil	ogólnoakademicki
Forma studiów	studia stacjonarne
Rok i semestr/y studiów	rok I, II, semestr 1, 2, 3
Rodzaj przedmiotu	obowiązkowy/ specjalność nauczycielska
Język wykładowy	polski
Koordinator	dr hab. Elżbieta Mazur, prof. UR
Imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących	dr hab. Elżbieta Mazur, prof. UR, dr Danuta Hejda, dr hab. Dorota Karkut, prof. UR, dr hab. Agata Kucharska-Babula, prof. UR, dr hab. Tadeusz Półchłopek, prof. UR

* -opcjonalnie, zgodnie z ustaleniami w Jednostce

1.1. Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS

Semestr (nr)	Wykł.	Ćw.	Konw.	Lab.	Sem.	ZP	Prakt.	ZW – zaj. warszt.	Liczba pkt. ECTS
1								15	1
2								15	1
3	15							15	2

1.2. Sposób realizacji zajęć

- ✓ zajęcia w formie tradycyjnej
- zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość

1.3 Forma zaliczenia przedmiotu (z toku)

Zajęcia warsztatowe: zaliczenie z oceną, wykład: zaliczenie bez oceny; egzamin

2. WYMAGANIA WSTĘPNE

Ukończenie studiów pierwszego stopnia na kierunku filologia polska o specjalności nauczycielskiej

3. CELE, EFEKTY UCZENIA SIĘ, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE

3.1 Cele przedmiotu

C ₁	Zapoznanie studentów z problematyką metodyki nauczania literatury i języka polskiego w szkole ponadpodstawowej oraz przygotowanie studentów do badań naukowych z zakresu odbioru dzieła literackiego i aksjologii edukacyjnej.
C ₂	Kształcenie umiejętności organizowania warsztatu pracy nauczyciela polonisty.
C ₃	Kształtowanie postawy zainteresowania pracą nauczyciela i wzbudzanie poczucia odpowiedzialności za jej poziom.

3.2 Efekty uczenia się dla przedmiotu

EK (efekt uczenia się)	Treść efektu uczenia się zdefiniowanego dla przedmiotu	Odniesienie do efektów kierunkowych ¹
	W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:	
EK_01	Miejsce języka polskiego, podstawę programową, cele kształcenia i treści nauczania przedmiotu na etapie szkoły ponadpodstawowej, strukturę wiedzy w zakresie nauczania języka polskiego oraz kompetencje kluczowe i ich kształtowanie.	NW14, K_Wo6
EK_02	Integrację wewnątrz- i międzyprzedmiotową; zagadnienia związane z programem nauczania - tworzenie i modyfikację, analizę, ocenę, dobór i zatwierdzanie oraz zasady projektowania procesu kształcenia oraz rozkładu materiału;	NW15
EK_03	Kompetencje merytoryczne, dydaktyczne i wychowawcze nauczyciela, w tym potrzebę zawodowego rozwoju, także z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnej, oraz dostosowywania sposobu komunikowania się do poziomu rozwoju uczniów i stymulowania aktywności poznawczej uczniów, w tym kreowania sytuacji dydaktycznych; znaczenie autorytetu nauczyciela oraz zasady interakcji ucznia i nauczyciela w toku lekcji;	NW15, K_Wo6
EK_04	Konwencjonalne i niekonwencjonalne metody nauczania, w tym metody aktywizujące i metodę projektów, proces uczenia się przez działanie, odkrywanie lub dociekanie naukowe oraz pracę badawczą ucznia, a także zasady doboru metod nauczania typowych dla języka polskiego;	NW15

¹ W przypadku ścieżki kształcenia prowadzącej do uzyskania kwalifikacji nauczycielskich uwzględnić również efekty uczenia się ze standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

EK_05	Metodykę realizacji poszczególnych treści kształcenia w obrębie języka polskiego – rozwiązania merytoryczne i metodyczne, dobre praktyki, dostosowanie oddziaływań do potrzeb i możliwości uczniów lub grup uczniowskich o różnym potencjale i stylu uczenia się, typowe błędy uczniowskie, ich rolę i sposoby wykorzystania w procesie dydaktycznym;	NW14, K_Wo6
EK_06	Metody nauczania języka polskiego, a także znaczenie kształtowania postawy odpowiedzialnego i krytycznego wykorzystywania mediów cyfrowych oraz poszanowania praw własności intelektualnej;	NW15
EK_07	Rolę diagnozy, kontroli i oceniania w pracy dydaktycznej; ocenianie i jego rodzaje: ocenianie bieżące, semestralne i roczne, ocenianie wewnętrzne i zewnętrzne; funkcje oceny;	NW15
EK_08	egzaminę kończące etap edukacyjny i sposoby konstruowania testów, sprawdzianów oraz innych narzędzi przydatnych w procesie oceniania uczniów w ramach nauczanego przedmiotu;	NW15
EK_09	Warsztat pracy nauczyciela; właściwe wykorzystanie czasu lekcji przez ucznia i nauczyciela; zagadnienia związane ze sprawdzaniem i ocenianiem jakości kształcenia oraz jej ewaluacją, a także z koniecznością analizy i oceny własnej pracy dydaktyczno- wychowawczej;	NW15
	W zakresie umiejętności absolwent potrafi:	
EK_10	Identyfikować typowe zadania szkolne z celami kształcenia, w szczególności z wymaganiami ogólnymi podstawy programowej, oraz z kompetencjami kluczowymi;	NU4
EK_11	Przeanalizować rozkład materiału;	NU4
EK_12	Identyfikować powiązania treści nauczania języka polskiego z innymi treściami nauczania;	Nu04, K_U05
EK_13	Kreować sytuacje dydaktyczne służące aktywności i rozwojowi zainteresowań uczniów oraz popularyzacji wiedzy;	NU4, K_U05
EK_14	Dobierać metody pracy klasy oraz środki dydaktyczne, w tym z zakresu technologii informacyjno-komunikacyjnej, aktywizujące uczniów i uwzględniające ich zróżnicowane potrzeby edukacyjne;	NU15
EK_15	Merytorycznie, profesjonalnie i rzetelnie oceniać pracę uczniów wykonywaną w klasie i w domu;	NU10
EK_16	Rozpoznać typowe dla nauczanego przedmiotu lub prowadzonych zajęć błędy uczniowskie i wykorzystać je w procesie dydaktycznym;	NU10
	W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:	
EK_17	Adaptowania metod pracy do indywidualnych potrzeb i różnych stylów uczenia się uczniów;	NK7
EK_18	Budowania systemu wartości i rozwijania postaw	NK7, K_Ko3

	etycznych uczniów oraz kształtowania ich kompetencji komunikacyjnych i nawyków kulturalnych;	
EK_19	kształtowania nawyku systematycznego uczenia się i korzystania z różnych źródeł wiedzy, w tym z Internetu;	NK7, K_Ko3

3.3 Treści programowe

A. Problematyka wykładu

Treści merytoryczne
Warsztat pracy nauczyciela języka polskiego w szkole średniej.
Praca z lekturą na lekcjach języka polskiego w szkole ponadpodstawowej.
Badania nad odbiorem liryki. Charakterystyka, wnioski dydaktyczne.
Literackie, kulturowe i językowe sposoby wyzwalania reakcji empatycznych.
Idea humanistyki zintegrowanej.
Typy integracji literatury z innymi dziedzinami sztuki.
Aksjologia edukacyjna.

B. Problematyka zajęć warsztatowych

Treści merytoryczne
Cele kształcenia polonistycznego w szkole ponadpodstawowej w świetle obowiązującej podstawy programowej.
Historia literatury w szkole średniej.
Kanon lektur w szkole ponadpodstawowej.
Metoda eksplikacji literackiej.
TIK w edukacji polonistycznej.
Sztuczna inteligencja i Chat GPT w nauczaniu języka polskiego – możliwości i zagrożenia.
Interpretacja literacka w procesie dydaktycznym.
Analiza i interpretacja porównawcza.
Konteksty dzieła literackiego.
Kształcenie językowe w szkole ponadpodstawowej.
Językowy obraz wartości w wypowiedziach uczniów szkół średnich.
Kształcenie kompetencji tekstotwórczych uczniów w zakresie wybranych gatunków wypowiedzi (szkic interpretacyjny, esej).
Praca z tekstem kultury na lekcjach języka polskiego w szkole ponadpodstawowej (na przykładzie analizy obrazu, plakatu, filmu).
Egzamin maturalny z języka polskiego – część pisemna i ustna.
Przedmiotowy system oceniania.
Poprawa prac pisemnych z języka polskiego. Klasyfikacja błędów, kryteria oceniania – szkoła ponadpodstawowa.
Projektowanie scenariuszy cyklu lekcji do pracy z lekturą w szkole ponadpodstawowej.

3.4 Metody dydaktyczne

Wykład: wykład problemowy, wykład z prezentacją multimedialną;

Zajęcia warsztatowe: analiza tekstów z dyskusją, metoda zajęć praktycznych, praca w grupach

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1 Sposoby weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody oceny efektów uczenia się (np.: kolokwium, egzamin ustny, egzamin pisemny, projekt, sprawozdanie, obserwacja w trakcie zajęć)	Forma zajęć dydaktycznych (w, ćw, ...)
EK_01	Aktywność studenta podczas zajęć, wykonanie pracy zaliczeniowej	Zaj. warszt.
EK_02	Egzamin ustny	W., zaj. warszt.
EK_03	Opracowanie scenariusza cyklu zajęć	Zaj. warszt.
EK_04	Aktywność studenta podczas zajęć	Zaj. warszt.
EK_05	Aktywność studenta podczas zajęć, kolokwium pisemne	Zaj. warszt.
EK_06	Opracowanie scenariusza cyklu zajęć	Zaj. warszt.
EK_07	Aktywność studenta podczas zajęć, egzamin ustny	zaj. warszt.
EK_08	Aktywność studenta podczas zajęć, egzamin ustny	Zaj. warszt.
EK_09	Aktywność studenta podczas zajęć, egzamin ustny	W., zaj. warszt.
EK_10	Wykonanie pracy zaliczeniowej	Zaj. warszt.
EK_11	Aktywność studenta podczas zajęć, wykonanie pracy zaliczeniowej	Zaj. warszt.
EK_12	Kolokwium, egzamin ustny	W, zaj. warszt.
EK_13	Wykonanie pracy zaliczeniowej	Zaj. warszt.
EK_14	Opracowanie scenariusza cyklu zajęć, egzamin ustny	Zaj. warszt.
EK_15	Aktywność studenta podczas zajęć	Zaj. warszt.
EK_16	Aktywność studenta podczas zajęć	Zaj. warszt.
EK_17	Aktywność studenta podczas zajęć, kolokwium, egzamin ustny	W., zaj. warszt.

EK_18	Aktywność studenta podczas zajęć, kolokwium, egzamin ustny	W., zaj. warszt.
EK_19	Aktywność studenta podczas zajęć, kolokwium, egzamin ustny	W., zaj. warszt.

4.2 Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

Napisanie pracy (autorska propozycja kanonu lektur* – semestr pierwszy; esej* – semestr trzeci), zaliczenie kolokwium – semestr drugi, przygotowanie scenariuszy cyklu zajęć, zdanie egzaminu ustnego.

*W pracy pisemnej przedłożonej przez studenta powinna się znaleźć informacja, że nie została przygotowana z wykorzystaniem narzędzi sztucznej inteligencji.

Zagadnienia egzaminacyjne:

1. Kompetencje nauczyciela polonisty.
2. Podstawa programowa z języka polskiego dla szkół ponadpodstawowych.
3. Podręczniki, programy i książki przedmiotowo-metodyczne dla nauczycieli. Charakterystyka porównawcza dwóch serii wydawniczych (język polski w szkołach ponadpodstawowych).
4. Organizacja pracy nauczyciela polonisty (scenariusz lekcji, projektowanie cyklu lekcji).
5. Metoda eksplikacji.
6. Wykorzystanie TIK i Open AI w nauczaniu języka polskiego w szkole ponadpodstawowej (na wybranych przykładach).
7. Istota egzaminu maturalnego z języka polskiego. Część pisemna (poziom podstawowy i rozszerzony).
8. Egzamin maturalny z języka polskiego. Część ustna.
9. Historia literatury w szkole średniej.
10. Lektury licealisty. Kanon – badania – wnioski.
11. Badania nad odbiorem liryki. Problematyka barier percepcyjnych. Wnioski dydaktyczne.
12. Literackie, kulturowe i językowe sposoby wyzwalania reakcji empatycznych.
13. Lekcje poezji w świetle metodologii teoretycznoliterackiej.
14. Kierunki interpretacji tekstu poetyckiego w liceum.
15. Analiza i interpretacja w procesie dydaktycznym.
16. Analiza i interpretacja porównawcza.
17. Kształcenie językowe w szkole ponadpodstawowej.
18. Kształtowanie kompetencji tekstotwórczych uczniów szkół średnich (szkic interpretacyjny, esej).
19. Koncepcja nauczania integrującego.
20. Integracja w kształceniu polonistycznym w szkole ponadpodstawowej.
21. Językowy obraz świata wartości w opinii licealistów.
22. Idea humanistyki zintegrowanej.
23. Praca z tekstem kultury na lekcjach języka polskiego w szkole ponadpodstawowej (na przykładzie analizy obrazu, plakatu, filmu)
24. Typy integracji literatury innymi dziedzinami sztuki.
25. Aksjologia edukacyjna.
26. Przedmiotowy system oceniania (oceny analityczne i holistyczne, klasyfikacja błędów, poprawa prac pisemnych).
27. Praca domowa, samokształcenie, indywidualizacja.

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzinna zrealizowanie aktywności
Godziny z harmonogramu studiów	60
Inne z udziałem nauczyciela akademickiego (udział w konsultacjach, egzaminie)	3
Godziny niekontaktowe – praca własna studenta: przygotowanie do: zajęć, kolokwium, egzaminu; napisanie: eseju, pracy semestralnej; przygotowanie scenariuszy cyklu zajęć	Przygotowanie do zajęć: 5 godzin Napisanie pracy zaliczeniowej: 3 godziny Przygotowanie do kolokwium: 5 godzin Napisanie eseju: 2 godziny Przygotowanie scenariuszy cyklu zajęć: 2 godziny Przygotowanie do egzaminu: 20 godzin
SUMA GODZIN	100
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	4

* Należy uwzględnić, że 1 pkt ECTS odpowiada 25-30 godzin całkowitego nakładu pracy studenta.

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU

wymiar godzinowy	120
zasady i formy odbywania praktyk	Praktyka śródroczna z języka polskiego w szkole ponadpodstawowej (30 godzin – semestr 1, 30 godzin – semestr 3), Praktyka ciągła z języka polskiego w szkole ponadpodstawowej (30 godzin – praktyka odbywa się we wrześniu, po pierwszym roku studiów)

7. LITERATURA

<p>Literatura podstawowa: Z listy wybierane są pozycje bibliograficzne (w porozumieniu z prowadzącym przedmiot na zajęciach organizacyjnych)</p> <p><i>Bohaterowie (nie tylko) szkolnych lektur</i>, pod red. A. Jakubowskiej-Ożóg i D. Hejdy, Rzeszów 2016.</p> <p>Bortnowski S., <i>Jak zmienić polonistykę szkolną?</i> Warszawa 2009.</p> <p>Bortnowski S., <i>Zdziwienia polonistyczne, czyli o sztuce na lekcjach polskiego</i>, Warszawa 2003.</p> <p><i>Chat GPT w szkole. Szanse i zagrożenia</i>, MEiN: https://www.gov.pl/attachment/fe5f5bf7-4ce9-4536-a60f-0ae2fea60363</p> <p>J. Kowalikowa, <i>Tworzenie tekstów o różnej formie gatunkowej</i>, [w:] <i>Edukacja polonistyczna</i>, t. 1: <i>Materiały z zakresu dydaktyki literatury</i></p>
--

i języka polskiego dla studentów oraz nauczycieli, pod red. D. Hejdy, E. Mazur, Rzeszów 2011.

Janus-Sitarz A., E. Nowak, *Prac domowa ucznia a indywidualizacja nauczania*, [w:] *Doskonalenie warsztatu nauczyciela polonisty*, red. A. Janus - Sitarz, Kraków 2005.

Kopeć U., *Językowy obraz wartości w wypowiedziach licealistów (przyjaźń – miłość – nienawiść)*, Rzeszów 2008.

Kowalikowa J., *Narodziny nauczyciela polonisty. Szkice edukacyjne*, Kraków 2006.

Kowalikowa J., *Nic bez języka. Vademecum dla licealisty, maturzysty, polonisty*, Kraków 2001.

Kształcenie literacko-kulturowe w dobie kultury masowej polisensorycznej, pod red. D. Karkut i T. Półchłopka, Rzeszów 2010, s. 100-115.

Kurczab H., *Pogranicza sztuk i konteksty literatury pięknej*, Rzeszów 2001.

Latoch-Zielińska M., *Jak obudzić szkołę? O nowych trendach w edukacji nie tylko polonistycznej*, Acta Universitatis Lodziensis. Folia Litteraria Polonica, 1 (56) 2020, *Szkoła i polonistyka szkolna wobec przemian XXI wieku*, pod red. J. Fiszbak, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2020, s. 399-415.

Lekcje poezji w szkole średniej. Propozycje analiz i interpretacji wybranych utworów, cz. I, pod red. A. Krawczyk, Kielce 1992.

Lekcje poezji w szkole średniej. Propozycje analizy i interpretacji porównawczej wybranych utworów poetyckich, cz. II, pod red. S. Żaka, Kielce 1993.

Literatura współczesna w edukacji polonistycznej, t. I, *Analizy i (re)interpretacje*, pod red. E. Mazur, Rzeszów 2017.

Mazur E., *Lektury licealistów. Kanon – badania – wnioski*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego”, Seria Filologiczna, Dydaktyka 7, pod red. A. Jakubowskiej-Ożóg, Z. Sibigi, Rzeszów 2012.

Mazur E., *Poezja po 1989 roku i jej konteksty w edukacji polonistycznej*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Sklodowska. Sectio N Educatio Nova”, 2021, nr 6, s. 303-316.

Mikoś E., *Lekcje empatii. Czytanie poezji dwudziestowiecznej w liceum. Literatura – psychologia – dydaktyka*, Kraków 2009.

Praktyczna stylistyka nie tylko dla polonistów, pod red. E. Bańkowskiej i A. Mikołajczuk, Warszawa 2003.

Problemy integracji i zagadnienia aksjologiczne edukacji polonistycznej, pod red. E. Mazur, D. Hejdy, Rzeszów 2012 (tu: Rozdział VI: *W przestrzeni wartości*)

W. Wantuch, *Projektowanie cyklu lekcji*, [w:] *Innowacje i metody, Tom I, W kręgu teorii i praktyki. Podręcznik akademicki dydaktyki kształcenia polonistycznego*, pod red. M. Kwiatkowskiej-Ratajczak, Poznań 2011.

Literatura uzupełniająca:

Literatura uzupełniająca dla studentów szczególnie zainteresowanych problematyką zajęć

Bortnowski S., *Przewodnik po sztuce uczenia literatury*, Warszawa 2005.

Edukacja polonistyczna jako zobowiązanie. Powszechność i elitarność polonistyki, t. I, red. naukowa E. Jaskółowa, D. Krzyżyk, B. Niesporek-Szamburska, M. Wójcik-Dudek przy współpracy D. Jagodzińskiej i A. Zok-Smoły, Katowice 2016 (wybrane artykuły).

Kształcenie nauczycieli – wyzwanie i zaangażowanie, pod red. W. Bobińskiego, J. Sujeckiej-Zajęc, Kraków 2019.

Literatura współczesna w edukacji polonistycznej, t. II, *Interpretacje – wartości – konteksty*, pod red. U. Kopeć, Rzeszów 2017.

Lekcje czytania. Eksplikacje literackie, pod red. W. Dynaka i A. W. Labudy, cz. 1, Warszawa 1991, cz. 2, Wrocław 1999.

Pilch A., *O literaturze, sztuce i dydaktyce. Dialogi dawne i nowe*, Kraków 2018.

Przestrzeń i czas w lekturze – lektura przestrzeni i czasu, pod red. D. Hejdy i A. Jakubowskiej-Ożóg, Seria wydawnicza *W stronę edukacji*, t. 1, Rzeszów 2019.

Akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej